ZİNCİRLİ HÜRRİYET

5 Nisan 1947 — Cumartesileri çıkar haftalık siyasî gazete — Sene: 1 Sayı: 1

Demokratlar karşılanırken, Recep Pekerden güzel İzmir şehrinde baki kalan sadece bir sadadır

Hep bildiğimiz gibi, bu haftanın en önemli sayılan olayı, hükûmet başkaniyle, Demokrat parti liderinin ayni günlerde İzmirde bulunmaları idi.

Hep bildiğimiz gibi, Demokratlar, İstanbulda, Tekirdağında, Balıkesir'de ve Kastamoni'de yapılacak kısmî millet vekili seçimlerine girmemek kararındadırlar. Ve gazetemizin komşu sütunlarında mucip sebepleriyle okuyacağınız gibi, Demokrat Parti tarafından verilen bu karar, kuruluşundan beri yaptığı hareketlerin en isabetlisini tahakkuk ettirmiştir.

BELLİ İDİ!

Demokrat Parti» nin böyle bir karar vereceği, yalnız Demokrat Parti müntesipleri tarafından değil, Halk Partisi zimamdarları tarafından da tahmin olunmaktaydı ve yaptıklarını düşünerek bunu tahmin edebilmiş bulunmak, Halk Partisi zimamdarları için huzur kaçırıcı bir âkıbetti.

İşte, komşu sütunlarda mucip sebeplerinin şimdilik bir kısmını okuyacaksınız. Bu ciddî huzursuzluktur ki, « Recep Peker» e güzelim İstanbul şehrindeki istirahatını yarıda bıraktırmış, ve onu apar topar «İzmir» şehrine koşturmuştur.

Kanaatimizce «Recep Peker» «İzmir» şehrine, iki ümidle koşmuştur:

1 — Ya imtina, tatmin, tehdid yoliyle, Demokrat Partiyi, burada açıklayacağı seçimlere girmemek kararından vaz geçirmek,

2 — Yahud da hiç olmazsa, bir kısım vatandaşlara Demokrat partinin seçimlere girmemekle haksız davrandığı kanaatini aşılayabilmek!..

Fakat bize sorarsanız, «Recep Peker» , gösterdiği cansiperane gayretlere rağmen, içine bu niyetlerle girdiği «İzmir» şehrinden «Ankara» ya eli boş dönmüştür:

Zira niyetlerinin bir numaralı Demokrat Parti zimamdarları nezdinde, iki numaralısı ise, halk vicdanında, «Recep Peker» i tatmin edecek bir mâkes bulamamıştır.

AZ SIKIŞMADI..

Evet, itiraf etmek lâzımdır ki, «Recep Peker» , «Demokrat Parti» nin seçimlere girmemekte haksız olduğunu belirtmek gayretiyle az zekâ harcamadı. Hep biliriz ki, hayatının muvakkat nikbet devirlerini bile çoğumuzu imrendirebilecek bir bolluk içinde geçirmiş olan «Recep Peker» in, safdillere oturaklı gözüken hatırlı bir cüssesi, sonra o cüsseye asorte edaları, sonra o edalara yaraşıklı bir sesi, sonra da, hitabet, kitabet, siyaset, kiyaset tecrübeleriyle bol bol bilenmiş bir zekâsı vardır. Ve hep kabul ederiz ki, bütün bu saydıklarımız, halkı ikna etmek babındaki büyük yararlıkları inkâr olunamıyacak mazhariyetlerdir.

O, bir kürsünün, ve bu mazhariyetlerinin tepesinden, halka şöyle haykırdı;

« — Başka memleketlerde, oy vermiyen vatandaşları hapse a[illegible] kanunlar vardır: Zira o memleketlerde, oy vermiyen adam, askerden kaçmış, veya devlet hazinesine vergi borcunu ödemekten imtina etmiş bir suçlu sayılır. Ben temenni ederim ki, biz de bir gün, her vatandaşı, oy vermek hizmet görmeye zorlıyacak kanunlar çıkarmak mecburiyetinde kalmıyalım!...»

ÜÇÜNCÜ ÜMİD

Bu sözlerinden de bellidir ki, «İzmir» şehrinde, kendisini buraya koşturan iki niyetin iflâsına şahid olan « Recep Peker» , bir üçüncü ümide sarılmıştır:

Demokrat Parti seçimlere girmezse, intihaba iştirak edecek vatandaşlar nisbetini yar ve ayar gözünde mümkün mertebe ve herçe bad abad yükseltebilmek ümidine!..

Fakat, İzmirde kendisini karşılamaya getirilenlerle, Celâl Bayarı karşılamıya koşan vatandaşların yekûnları arasındaki koskocaman farkı gördükten sonra, «Recep Peker» in, bu ümidini de yaşatabildiğine inanamayız..

Vakıa bu hususta, «İzmir» şehrinin malûm «Anadolu» gazetesi, şöyle buyuruyor:

İzmir» şehrinde, «Celâl Bayar» ı, «Cumhuriyet» gazetesine göre yirmi bin, «Tasvir» gazetesine göre kırk bin, «Son Posta» gazetesine göre 80 bin, Demokrat «Kuvvet» gazetesine göre ise, 80 binden fazla Egeli karşıladı. Aklıselim sahibi vatandaşların gözünde, bu rakamlar arasındaki tezada bakmanın sonucu, muhalefetin hiç de lehine tecelli etmemektedir!..»

Amma unutmayın ki, bu satırları yazan gazete, « Celâl Bayar» ın halkın kendisi, ve « Recep Peker» in ise yalnız partisi tarafından nasıl karşılandıklarını görmüş vatandaşlarla dolu olan şu «İzmir» şehrinde çıkmaktadır.

ŞUNU DA UNUTMIYALIM Kİ...

Sonra da unutmayın ki, ayrı ayrı gazeteleri, meslekî bakımdan tabiî olarak birbirlerini atlatmak vazifesiyle mükellef bulunan muhabirleri tarafından yapılan tahminler arasındaki farklar, memleketşûmul bir siyaset dâvasında ciddî birer iddia delili olarak ileriye sürülemiyecek kadar komik tenakuzlardır.

Bilmem, Demokratlardan birisi, kendi dâvası aleyhine yapılan bu komik rakam demakojisine:

« — Biz, «Celâl Bayar» ı saymaktan, orada bulunan vatandaşları saymağa vakit bulamadıksa günah mı olmuş?..»

Sualiyle mukabele ederse, «Anadolu» refikimiz bu sualni altından kalkabilir mi?..

O, bu sualin altından kalkabilir mi, kalkamaz mı, bilmeyiz amma, biz bu haftanın en önemli sayılan olayı hakkındaki kanaatimizi, müsaadenizle şu cümleler[illegible] edelim:

« Recep Peker, bu şehre evvelâ iki niye[illegible] niyetlerinin yekûnunu mecburen üçe çıkar[illegible] hiç birisine kavuşamadan gitti. Böyle old[illegible] bildiğimiz gibi ondan: « Bu kubbede kal[illegible] Boş sadadır!»

Bravo Demokrat Partiye!..

Mehmet - Ali AYBAR

Demokrat Parti seçimlere girmiyor. Bu, kuruluşundan beri Demokrat partinin yaptığı en yerinde harekettir. Hürriyet mücadelesinin bugün taazzuv etmiş tek ümidi olan Demokrat Partinin, iktidar partisi karşısında azimli bir politika takip etmesini, hiç değilse C. H. P. nin oyununa düşmemesini ne zamandır bekliyorduk. Temmuz seçimlerinden evvel bekledik; seçimlerin hemen akabinde bekledik; «psikopatlar» hitabından sonra bekledik; büyük kongrenin neticesinde bekledik... Kısmet bugün imiş.

Biliyoruz: Demokratların uysal bir politika takip etmelerine taraftar olanlar vardır. Onların indinde ne koparılırsa kârdır. Demokratların üç beş sandalye daha elde etmeleri hürriyet dâvamız için bir kanca olacaktır.

Bunların yanında bir de haricî vaziyetin nezaketinden söz açarak Demokratların seçimlere iştirakini istiyenler bulunuyor. Bunlar da diyorlar ki: «Sovyetler, aramızda ikilik çıkmasını gözlerken, Amerikada, ancak Demokrat hükûmetleri tutacağını ilân ederken, Demokrat partinin, Halk partisini dış siyasette müşkül duruma sokması doğru değildir.»

Evvelâ bu ikinci fikri müdafaa edenlerin çarçabuk hesabını görelim. Sözde hürriyet mücahidliği yapan bu zevata, bir kere şunu hatırlatmak yerinde olur ki, ayni sözleri, hürriyet mücadelesinin bidayetinde Saracoğlu hükûmeti de söylediği zaman, bugün: « Demokratlar arasında ikilik olmadığını âleme göstermek için, seçimlere mutlaka girmelidirler» diyenler, yani bizzat kendileri, fikir ayrılıklarının millî birliği sarsmak şöyle dursun, bilâkis kuvvetlendirdiğini ne güzel anlatırlardı.

Fakat, her şeyleri gibi hafızalarına da güvenemediğimiz bu zatlardan şu hususu cevaplandırmalarını istemek yerinde olur: Demokrat partinin kısmî seçimlere girmemesinin mahzurlarını bu kimseler bize öyle «millî birliği bozar» falan gibi mânasız tekerlemelerle değil, politik sahadaki menfî neticeleriyle göstermelidirler. Amma bunu yapamazlar. Çünkü hâdise dış politikamızda akisler yapacak mahiyette değil: Sovyet Rusya pek âlâ bilir ki, Demokratların seçimlere girmemesi hükûmetin durumunu sarsarsa da, haksız talepler karşısında Türk şahlanışına asla halel getirmez. İngilizlerle Amerikalılar ise, bizde demokrasinin kaç dirhem olduğunu zaten pek iyi bilirler.

Gelelim şimdi Demokratların Mecliste üç beş sandalya daha kazançlarını kâr sayanların iddialarına...

Farzedelim ki, kısmî seçimlerin bütün boş sandalyalarını Demokratlar kazandı. Bundan umumî ne gibi bir faide çıkacaktır? Mecliste C. H .P. nin ezici hâkimiyeti sarsılacak mıdır? Ne münasebet! Dörtyüz milletvekili ile C. H. P. anayasaya aykırı kanunları istediği gibi yürürlükte bırakacak; hattâ yeni antidemokratik kanunlar çıkarabilecek - tir. Şu halde muhalefetin, cebren kalil bir ekalliyet halinde bırakıldığı müddetce, beş on sandalya ile alış verişi yoktur; ve olmamak lâzımdır.

Amma denilebilir ki: Kanunların çıkışına müessir olamasalar bile, Demokratlar Mecliste kaldıkça ve çoğaldıkça, tenkid edecekler, konuşacaklar ve efkârı umumiyeyi tenvir edeceklerdir. Binaenaleyh kısmî seçimler neticesinde bilfarz Hikmet Bayur gibi, Refik İnce gibi şahsiyetler Meclise girecek olurlarsa, bu da hürriyet dâvası için bir kazançtır.

Seçim kanununun kifayetsizliğinden, C. H. P. nin seçimlerde yaptırdığı yolsuzluklardan ve seçim emniyetsizliğinden haklı olarak şikâyet eden Demokrat Partinin, hiç bir şeyi henüz değişmemişken seçimlere bir kere daha girmesi, sözleriyle fiilleri arasında öyle muazzam bir tenakuz teşkil ederdi ki, bunun hürriyet mücadelesinde açacağı rahneyi, değerleri ne olursa olsun, muhalefet saflarına katılacak üç beş millet vekili ile kapatmak imkânsızdır. Esasen 6 aylık tecrübelerde göstermiştir ki, muhalefetin Meclis dışındaki faaliyeti Meclis içindeki tartışmalardan daha müessir olmaktadır. Demokrat partinin tertip ettiği mitingleri, parti zimamdarlarının memleket gezilerini, şu vilâyet merkezinde, bu kazada söylenen nutukları, nihayet Mareşalın Meclis dışında kalan faaliyetlerini hatırlamak, bu iddianın ne kadar çürük olduğunu anlamak için kâfidir.

Bir de şu nokta var. Bu öyle bir noktadır ki, seçimlere girmeme kararını tek başına haklı kılar. C. H. P. liler, Demokrat partinin Meclisi terketmesinden ürktükleri kadar, seçimlere girmemesinden de korkuyorlar. Neden korkuyorlar? Bunu şimdilik bir tarafa bırakalım. Fakat korkuyorlar. Bunun böyle olduğunu Başbakanın İzmirde yaptıkları konuşma bir kere daha isbat etti. Siyasî mücadelenin amentüsü rakibinin istemediğini yapmak olduğuna göre, demek oluyor ki Demokratların seçimlere girmemeleri bu bakımdan da bir muvaffakıyettir.

İlk seçimlere girerken, Demokrat Parti dıvar afişlerinde: «Vatandaş hakkının çiğnenmesini istemiyorsan reyini Demokrat Partiye ver!» demişti. Böylece millete karşı borçlanan Demokrat Parti sözünü yerine getirmek için, ilk defa müsbet bir hareket yapmış oluyor. Bravo Demokrat Parti! Hayırlı bir adım attın; sonunu bekliyoruz.

Niçin çıkıyoruz ?

ZİNCİRLİ HÜRRİYET, hürriyetlerin zincire vurulduğu bu memlekette, hürriyet uğrunda mücadele etmek için çıkıyor. **ZİNCİRLİ HÜRRİYET**, İstanbulda sıkı yönetimin susturduğu « **HÜR** » ün manevî mirascısıdır. Onun yürüdüğü yoldan yürüyecektir.

ZİNCİRLİ HÜRRİYET'in uğrunda mücadele edeceği hürriyetler, medenî dünyanın «Demokratik» ismini verdiği insanlık haklarıdır. Hani şu anayasamızda olup da bir türlü nimetlerinden faydalanamadığımız hak ve hürriyetler...

ZİNCİRLİ HÜRRİYET, bu hürriyetlerin iktidar partisinin tahtı inhisarından kurtulup, bu topraklar uğrunda icabında kanını akıtan memleketin öz evlâdlarına, yani milyonlara, mal edilmesi için mücadeleye atılıyor. İnsanca yaşamamıza engel olan tahakküm, nereden gelirse gelsin, mahiyeti ne olursa olsun, **ZİNCİRLİ HÜRRİYET**, gücü yettiği kadar buna karşı koymağa çalışacaktır. **ZİNCİRLİ HÜRRİYET**, ırk ve din farkı gözetmeden bu toprak için yaşıyan ve bu topraklar için ölen, anayasa haklarından mahrum edilmiş bütün memleket evlâdlarının gazetesidir.

İşte hülâsaten **ZİNCİRLİ HÜRRİYET**'in iç politikada takip edeceği yol. Binaenaleyh **ZİNCİRLİ HÜRRİYET** ne Demokratların, ne halkçıların, ne de her hangi bir zümre veya şahsın gazetesi değildir. O, hürriyetin gazetesidir.

Dış politikada ise, **ZİNCİRLİ HÜRRİYET** İstiklâl savaşları ruhuna, Misakı Millî ruhuna bağlıdır. Türk istiklâlini daima herşeyin üstünde sayarken, gizli veya açık her türlü emperyalizmin amansız düşmanı olarak yaşıyacaktır.

ZİNCİRLİ HÜRRİYET, doğduğu bu günde İzmir'li vatandaşlarına gösterdikleri alâka ve misafirperverlikten dolayı teşekkürü tatlı bir vazife bilir.

SOL MUSUN, SAĞ MI ?

Biliyorsunuz, iç ve dış siyasetleri bütün hesaplariyle mulûm olan kimselere göre, muhalif Demokrat demektir, Demokrat sol demektir, sol Komünist demektir. Kömünist Rus ajanı demektir. Ve bu da aynı cinsten iftiralar cem edilince şu demektir : Nerede muhalif görürsen, baltayla, balyozla, bıçakla, destereyle çullan!. Meselâ geçen gün benden şöyle bir sual sordular :

« — Sen, açık söyle, sağ mısın, sol musun? »

Yukarıda anlattıklarımı düşünerek cevap verdim :

« — Birader, çok şükür sağım... Fakat sen, « sol » olmadığımı sağ oluşumdan da anlayamadın mı?... Ben «sol» olsaydım sağ mı kalabilirdim?. »

Gazeteleri okurken

Tehlikeler ve Tuzaklar

Ahmet Emin 13 Mart tarihli «Vatan» da «Tehlikeler ve tuzaklar» diye bir yazı yazmış. Hazret diyor ki: «Türk vatandaşlarının menfaatine olarak memlekette bir hak ve hürriyet rejimi kökleşmesini türlü türlü saikler ve menfaatler yüzünden istemiyenler hep birden harekete geçmişlerdir.»

Bizzat kendisi bu sözlerin canlı timsali olarak karşımızda dururken, gelin de üstada hak vermeyin. Öyle ya, tâ 1919 dan beri fırsat buldukça «Amerikan mandası» diye ter ter tepinen Ahmet Emin, artık bugün muzafferane bir eda ile hürriyet kahramanlarının dilini konuşuyor.

C. H. P. nin açmazı

19 Mart tarihli «Akşam» da Necmeddin Sadak Amerikan yardımını gücü yettiği kadar öğdükten ve yardım vesilesiyle hükûmeti tenkide yeltenmenin düpe düz Vatan hainliği olduğunu söyledikten sonra, bir kulpunu bulup diyor ki: « Son günlerde, dünyayı kaplıyan bu azametli dış hâdiseye rağmen, türlü toplantılarda, milleti hürriyete kavuşturmak emelinden başka bir konuya temas etmiyen Demokrat Partisi liderlerinden, dış politika görüşlerini öğrenmek, şu anda olsun, seçim maddelerinden daha ehemmiyetlidir sanırız».

Bu mevzuun seçimlerden çok, pek çok daha mühim olduğu muhakkaktır. Ve Demokrat Parti de bu husustaki düşüncelerini söylemelidir elbet. Fakat umarız ki, bu, Necmeddin Sadak'ın istediği sözler olmıyacaktır. Necmettin Sadak Demokrat Partisine bir açmaz hazırlamıştır. İstiyor ki, bizi istikbalimizden mahrum edecek olan bu kararı C. H. P. ile beraber Demokrat Parti de alsın. Böylece mes'uliyet paylaşılmız olacak ve C. H. P. liderleri görüşmelerini gere gere: « bu karar, her iki partinin, yani bütün milletin aldığı bir karardır» diyeceklerdir. Allah vere de Demokratlar oyuna düşemeseler..

Bu oyunda bizim hissemize ne düşüyor ?

Abidin Daver 17 Mart tarihli Cumhuriyet'te Truman'ın meşhur yardım (!?) nutkunu «Kızıl demir perdeye karşı demokrasi dalga kıranı» diye vasıflandırdıktan sonra:« İşte şimdi Bolşevik plânının karşısına, İngiltereden başka Amerika da dikilmiştir. Kremlindeki yoldaşlar, pişmiş aşlarına soğuk hem de buz gibi soğuk su katan Amerikanın bu hareketine elbette kızacaklardır» diyor.

Şimdiye kadar Ruslar bir istilâ ve tehdit politikası takip etmişler. Şimdi de Amerikalılar on[illegible] «mat» ediyormuş [illegible]! Fakat bu hengâ[illegible] [illegible]ssemize ne düşü[illegible] [illegible]rikan manda[illegible] [illegible]dan hiç

Okurken bizim yüzümüz kızardı

Adı Türk olan ve Türk olduğunu söyleyen bir insanın 14 Mart tarihli Vatan'daki baş yazıyı nasıl yazabildiğini hâlâ aklımız almıyor. Okurken utancımızdan yüzümüz kızardı. Bu ne küçülme yarabbi!!.. «Milletimize güven, sevgi ve kadirşinaslık gösterilmesinden dolayı» şükran duymamız hep tabiimiş... Başlıca şükran payı Başkan Truman'a aitmiş... Sonra sırayla General Marshall, Mister Henderson, büyük elçi Wilson geliyorlarmış...

Bütün bu zillet 150.000.000 dolar içindir. Ahmet Emin Yalman Türk istiklâlinin, Türk şeref ve haysiyetinin satılık metâlar olmadığını ne zaman öğreneceksiniz?..

Kara gözlerimiz için miş

Yine ayni yazıda şöyle deniliyor:

« İstiklâl mes'elelerinde çok hassas olan Türk vatandaşları tamamiyle müsterih olabilirler. Amerikanın hareketinde hiç bir hususî menfaat gayesi, hiç bir hususî hesap, hiç bir tahakküm emeli, hiç bir emperyalizm kokusu yoktur»

Baş yazar yardım (!?) şartlarını, şu bizi « yarı müstakil» devletler derkesine düşüren şartları unutuyorlar galiba. Hafızaları kısa olacak. Çünkü on, on beş satır yukarda yazdıklarını da unutmuş görünüyorlar. «Amerik[illegible]n... kendi ilk müdafaa siperlerinin bizim topraklarımızda olduğunu anlaması» diye yazan bir kimsenin, artık yardımının menfaatsiz olduğunu söylemesi bir az tuhaf oluyor. Fakat bu yazıda tuhaflık, garabet mi ararsınız? Ya baş yazarın bir Amerikalı agziyle «İstiklâl me'selelerinde çok hassas olan Türk vatandaşlarına» Amerika hesabına teminat vermesine ne demeli?

Bu ne itiraf !

Nihat Erim'in 5 Mart tarihli «Ulus» ta bir baş makalesi var. Bilmem gözünüze ilişti mi? Nereden ilişecek. Ben size özünü ve en ehemmiyetli noktalarını anlatayım.

Prof. mebus bu baş yazısında Cumhurbaşkanına hitaben yazılan son açık mektupları ele alıyor ve bir yerinde diyor ki:

« Dil altında tutulup söylenmiyen husus D. P. den köylülerimizin kütle halinde uzaklaşmasını önlemek davası mıdır?»

Vay! demek bu güne kadar köylülerimiz kütle halinde D. P. den yana imişler. Peki amma Millet vekili seçimleri de bugünden evvel yapılmıştı. Ve biliyorsunuz ki: nüfusumuzun yüzde seksenden fazlası da köylüdür. Şu halde.. Yo! orasına rufailer karışır. Matbuat kanunu Millet Meclisinin meşruluğu hakkında söz söylenmesini yasak etmiştir. Zaten Nihat Erim de bunu bildiği için sonunu getirememiş olacak.

HAFTANIN YAZISI

Pekeri taşıyan hususî otomobilin içi, Bayarı taşıyan taksinin ise dışı harap olmuş

Şüphesiz, memlekette bu hafta olanların, geçen hafta olanlardan, geçen ay olanlardan, geçen yıl olanlardan, hattâ geçen yıllarda olanlardan hiç de farklı bulunmadığını benim kadar sizler de bilirsiniz... Zira hep bilirsiniz ki, bizim iç olaylarımızın tenevvü kabiliyeti heyeti idare toplantılarının klâsik ruznameleri mikyasında mahduddur:

Ya zelzele olmuştur, ya sel olmuştur, ya nehir taşmıştır, ya derya yükselmiştir, ya filanca zaferimizin yıldönümü, ya falanca şehrimizin kurtuluş bayramı yapılmıştır..

Bunlar arasında, on sene sonra tahsisatı bulunacak, ve bir asır sonra yapılışı tamamlanacak enstitülerin, dispanserlerin, hastahanelerin şatafatlı temel atma merasimleri vardır.

Bunlar arasında başarılı tasarılar, ve tasarılı başarılar vardır.

Bunlar arasında, Ürdün'den aziz misafirimiz , Londradan ilâhî dostumuz, Iraktan mukaddes ahbabımız gelip gider.

Bunlar arasında millî heyecanla (!) gazeteler yırtılır, mukaddes hislerle matbaalar yıkılır.

Bu arada, bilmem hangi mektepten bilmem hangi [illegible]ne diploma almış olanlar birbirlerine «artam» vasıtasiyle selâmlar yollarlar.

Bu arada ipodromları şereflendirenlerin, operaları teşrif buyuranların hâvadisleri yayınlanır.

Ve bütün bunlar, dünyanın dört bucağına müteveccihen inceleme seyahatine çıkarılan heyetlerin, dünyanın dört bucağından bize yapılan dostane ziyaretlerin hikâyeleri, sonra da, pek çok konferans, nutuk, tekzip, tebrik, plân, proje, tasarı, temenni, yaşa, alkış, şak şak, mak şak karışır...

Bu vukuu ve şuyuu, mahdut ve mutad olan dahilî olaylar meyanında bir de çat şurada, çat kapı arkasında gözüken Bakanların bazen pek sıklaşan inceleme gezileri vardır: Çok dinlediğiniz hikâyeyi hep bilirsiniz.

Filânca Bakan geldi, falanca Bakan gitti. Derdler dinlendi. Halkla temas edildi. Derdler üzerinde ilgi ile durulup notlar alındı. Nazarıdikkatler çekildi. Halkla Bakanlar arasında duyuş ve görüş birliği belirdi. Anlaşıldı, kaynaşıldı, öpüşüldü, koklaşıldı..

Bereket ki, kelimeler, esvaplar, pabuçlar, gömlekler, çoraplar, çamaşırlar mamaşırlar gibi eskiyip, kullanılmaz, elle tutulmaz, ele alınmaz, ortaya konulmaz hale gelmiyorlar. Yoksa, eğer, sözler de eşyalar gibi eskiyip harap olsalardı, yukarıya muhtasar bir kadrocuğunu çizdiğim olayları yıllardan beri tekrar tekrar ifadeleştiren kelimeler, çoktan sipillesirler, çoktan yalama olurlar, ve çoktan hurdalaşırlardı: Fakat çok şükür belli ki, her türlü istîmale, ve her türlü suiistîmale karşı, millet gibi, lisanı da dayanıklı!..

*

Benim yukarıya yazdıklarımın doğruluğunu teyid eden sayısız delillerin en tazesi, bugün bütün memleketi ilgilendiren iç hâdisenin, «İzmir» şehrine bir kaç önemli vatandaşın gelip gitmesinden ibaret oluşudur..

Celâl Bayar'ın, ve Recep Peker'in pek az zaman farkiyle «İzmir» e gelişleri. « Demokrat» parti ile «Halk» partisinin burada âmme efkârı huzurunda bir siyasî meydan muharebesi vermelerine vesile oldu. Ve şehir sakinlerinin çoğunca malûmdur ki, bu meydan muharebesi, Demokrat Partinin kahirane muzafferiyetiyle sona erdi: Hem de, Halk Partisi» nin elindeki muharebe ve mücadele vasıtalarının cümlemizce malûm olan büyük ve çeşidli üstünlüklerine ve yeniliklerine rağmen!..

*

Ben, «Recep Peker»i getiren vapurda bulunmadım. Fakat gazetelerde İstanbuldan buraya onunla ayni vapurda gelen bir meslekdaşın intibalarını okudum: Onun yazdıklarına göre «Recep Peker» i «İnciraltı» nda karşılıyanlar, «Uşak»a binmiş bulunuyorlarmış. Meslekdaşım, bu karşılanıştan bahsederken, şöyle diyor:

«— Recep Peker güvertede görünür görünmez, «Uşak»tan kopan yaşalar deryayı sarstı!.»

Kendi hesabıma ben, «Uşak» seçimini Halk Partisinin kazandığına asıl bu satırları okuduktan sonra inandım..

Yine ayni meslekdaşın yazdığına göre, «Recep Peker» öyle uykusuna yatınca, o rahatsız olmasın diye vapurun radyosunu susturmuşlar. Kendi uyuyunca Ankara radyosu sustuğuna göre, Başbakanımızdan milletcek bir istirhamımız var: Başbakanımız Ankaraya dönünce lütfen, her akşam şekerlemelerini, milleti siyaneten radyo evinde kesdirsinler.. Zira bu sayede, inşallah, vapurda olduğu gibi o uyur, ötekiler susar, biz de bu saadete kavuşmanın sevinci içinde, şaşırıp, belki Halk Partisine üye bile yazılırız!..

*

Götürülenler de, seyredenler de bildikleri için, Bay «Peker» i karşılıyanların kimler olduklarını yazmaya lüzum görmüyorum. Kendilerinden, kokartlarını nereden aldıklarını, istikbal merasimine

Sonu 3 cü sayfada

ISTANBUL MEKTUPLARI

Din inkılâbı

Ahır ömründe töbekâr olmıya niyetlenmiş bir Milletvekilinin takriri üzerine Millî Eğitim Bakanlığı ulûmu diniye tedrisatının cevazına dair bir fetva çıkardı. Gerçe bütün inkılâplar Ankaradan çıkar. Amma İstanbul da bunca yıllık mazisi olan bir şehir; hangi işte Ankaradan geri kalmak ister. Bunu türlü vesilelerle isbat da etmemiş midir? Meselâ 31 Mart inkılâbı bu şehrin eseri değil miydi? Atatürk sağ olmasaydı Kubilây hâdisesinde Menemen'den geri mi kalırdık? Köse hocaları, demir hafızları, yeşil imamları hangi şehir yetiştirdi? Bu kadar şanlı bir tarihi olan İstanbul'un bu son inkılâpta da kendini göstermesi lâzımdı. Nitekim gösterdi de. Bir hızda çıkardığımız mecmualardan bir kaç tanesinin adını sayayım: Hakikat yolu, Şark yolu, Hakka doğru, Küçük gazete. Sıratımüstakim'lerden, Beyanıhak'lardan, Sebilülreşad'lardan hiç de aşağı olmıyan bu gazeteler şimdilik sadece bir başlangıçtır. İleride daha nelerimiz, nelerimiz olacak; göreceksiniz.

Amerikan yardımı

Amerikan yardımını biliyorsunuz. Bu yardımdan dolayı Amerikan milletine minnettarız. Minnettarlığımızı dünyaya Başbakanımızın ağziyle ilân ettik. Ayrıca Maliye Bakanımızın da bu mevzua temas eden bir demecini okuduk. O demece göre Amerikan yardımına 7 Eylül kararlarının tesiri olmuş. Sayın Bakan fazla tevazu gösteriyor. Çünkü 7 Eylül kararları öyle Amerikan yardımiyle falan ölçülecek kadar küçük şeylerden değildir. O kararların ehemmiyeti, bize, değil yalnız Amerikanın, bütün dünyanın merhametini kazandıracak kadar büyüktür.

Misafirperverliğimiz

Millî Eğitim Bakanı Bay Reşad Şemseddin Sirer, bir talebe dergisinde, tahrir vazifesine benzer bir yazı neşretti. **Sovyet tehdidlerinden niçin korkmıyoruz** adını taşıyan bu yazıda Bay Sirer dış politika meseleleriyle askerlik bahislerine temas ediyor. Bu arada da milletimizin kahramanlığını, cengâverliğini öğüyor. Şüphesiz söyledikleri doğrudur. Fakat Bay Sirerin bu yazısı bana biraz mevsimsiz göründü. Son günlerin siyasî olayları karşısında Sovyet tehdidleri dolayısiyle Türk milletinin kahramanlığını değil, Amerikan yardımı dolayısiyle misafirperverliğini anlatan bir yazı neşreymeliydi.

Bindiğimiz dal

İstanbul'da bir filmin gösterilmesi yasak edildi. Ne filmi gördüm, ne de mahiyetini biliyorum. Onun için filmden bahsedemiyeceğim. Yalnız, Vatan gazetesinde çıkıp bu yasağın konmasına sebep olan yazıyı okudum. O yazıda, adı bilinmiyen bir yazar, bu filmin bir propaganda filmi olduğunu, ilgili makamların bu türlü yayın vasıtalarına karşı biraz daha dikkatli davranması gerektiğini söylüyordu. Bu yazıyı neşreden gazete, sözüm ona, Demokrasi müdafiî idi. Kanunların sıkılığından bahseder, serbestçe konuşamadığından yanar yakılırdı. O yazıdaki sözleri meselâ Başbakan söyleseydi kötü kişi olurdu. Başkalarında kabahat saydığı bir hali Vatan gazetesi nasıl oluyor da üstüne alabiliyor? Bu bir gaflet mi yoksa? Yoksa farkında olmadan bindiği dalı mı kesiyor? Her halde öyle olacak. Öyle olduğunu ayni yazıda kırılan başka potlardan da anlıyoruz.. Meselâ deniyor ki: « Bu film bir Garp memleketinde gösterilebilir. Çünkü orada halkın siyasî terbiyesi yüksektir. Halbuki bizim halkımız henüz o seviyeye yükselmemiştir. Bu itibarla bu film bizde gösterilemez.»

İyi amma, ayni gazetenin seçimler sırasında siyasî terbiyesinin yüksek olduğundan bahsettiği halk ayni halk değil miydi?

Veren kim, kullanan kim ?

Halk Partisi hükûmetinin Millî Eğitim Bakanı Reşad Şemseddin Sirer'le Demokrat Partinin listesinden milletvekili çıkan Cihad Baban'ın, yani iki ayrı saftan politika adamının, kim bilir nasıl bir zihniyetle birleşip müştereken yazı yazdıkları bir gazetede HÜR gazetesinin kapanmasının gençlik arasında memnun uyandırdığından bahsediliyordu. O gençlerle konuştum. Dedim ki: «Niçin memnun oldunuz? HÜR gazetesi vatan haini bir gazete değildi. Memleket meselelerini her şeyin üstünde tutan, tek gayesi milleti aydınlığa, hürriyete ulaştırmak olan bir gazeteydi. Yoksa siz hürriyete mi düşmansınız?» onlar da dediler ki: « Bizim millete hürriyet yaramaz. Başımıza ne geldiyse hürriyet yüzünden geldi. İşte, memleketin halini görüyorsunuz. Hürriyet vermeseydik bu softalar, bu yobazlar türeyip din, din diye bağırabilirleymiydi? Milleti irticaa götüren yazılar, mecmualar neşredebilirler miydi?»

Din dâvasını ortaya çıkaran, hatırımda kaldığına göre, Halk Partisiydi. Yoksa hürriyeti biz **veriyoruz** da ondan yalnız Halk Partisi mi istifade ediyor?

İşin şaka tarafı :

Derbent bataklığı, Opera binası ve silindir şapka

Zahide SAMSAM (*)

Evet, siz, istediğimiz gibi yaşıyamıyoruz, istediğimizi yiyemiyoruz, istediğimizi giyemiyoruz, istediğimizi söyliyemiyoruz diyorsunuz...

Fakat siz düşünmüyorsunuz ki, bizim başımızda, yalnız bizi düşünen, bizim uğrumuzda her şeylerden vazgeçip iğne ipliğe dönmüş olan, bizim rahatımızdan, bizim ikbalimizden, bizim istikbalimizden, bizim istiklâlimizden başka hiç bir tasaları olmıyan kimseler vardır.

Biz, acaip bir milletizdir: Faraza «Ankara» şehrinde milyonlar harcayıp bir «opera» kurarlar. Biz: ,

«— Yahu, faraza bir «Derbend» bataklığını kurutmak, bu operayı kurmaktan daha faydalı bir iş olmaz mıydı? Okutulmamış insanlarımız, kurutulmamış bataklıklarımız, yedirilmemiş insanlarımız, geydirilmemiş çocuklarımız, ve her sahada henüz maalesef yaratılmamış eserlerimiz dururken «opera» bizim neyimize?...» Deriz. Cevap verirler:

« — Efendim... Siz bilmezsiniz... Biz «on yılda on beş milyon genç yarattık her yaştan» . Biz, «tarihten önce vardık, tarihtensonra da varız..». «Biz, bize benzeriz.Biz sınıfsız imtiyazsız kaynaşmış bir kütleyiz...

Biz, muasır medeniyetin en ileri yerine vardık. Biz, on asırda görülecek işi, on seneye sığdırdık. Ve işte, bu sayede, başlarımıza silindir şapka giyip, milyonlara mal olan operaları seyredebilecek kültürel, ekonomik, politik, ultra demokratik, aristokratik, sosyolojik, fizyolojik, pisikolojik ve daha bilmem ne mozik, kojik, tozik, bozik, ve antilojik tekâmüle kavuştuk biz!...»

Siz bu sefer; «peki dersiniz, mademki bu hale geldik, tarihten önce vardık, tarihten sonra varız.. Mademki muasır medeniyetin en ileri yerine vardık. Ve mademki, kültürel, ekonomik, politik, zoopolitik, ultra demokratik, aristokratik, sosyolojik, morfolojik, tozik, bozik, ve antilojik tekâmüle kavuştuk, o halde, bize yaşama, söz, yazma, seçme hürriyeti verin!..»

O zaman size verecekleri cevap da şudur:

— Sakın ha... Senin hürriyet dediğin şeyi, her yerde komünistler kullanırlar. İrtica var, komünizm var, sosyalizm var, kapitalizm var, pantagonizm, ve şantangonizm var. Mandagonizm ve sandanto, Bundanto, fondanta konizm var, dış tehlike var. İç tehlike var. Yan tehlike, sağ tehlike, sol mol tehlike var: Hiç bu patırtıda adama hürriyet mi verilir? Biz, çok geri bir millet olduğumuz için, hürriyet bu şartlar içinde istimale, suiistimale, suitefehhüme, suitefsire, sui hazma, suiniyete uğrar... Veremeyiz!..»

Siz, bittabi ikisini de dinler düşünürsünüz:

« — Yahu, biz bu dediklerinden hangisiyiz? Muasır medeniyetin en ileri yerine varan, ekonomik politik , zoopolitik, lop babam lopik haldemiyiz, yoksa, iptidaî, cahil, şuursuz, ve hiç bir şeyin iyisinden anlamayan kalabalık mıyız?

Siz böylece, operayla bataklık arasında sembollaşan bir garip zihniyet tenaküzü ortasında bocalıyarak, ben size ne olduğumuz hakkındaki naçiz görüşümü bildireyim.. Biz, hakikaten bize benzeriz. Zira hakikaten bütün yer yüzünde, bizden başka bize benzeyen millet yoktur. Bizim bir ucumuz operada bir ucumuz orta oyunu bile görmemiş köydedir.

Bizim bir kısmımız «silindir» i «opera»da başa geyilen bir külâh, bir kısmımız ise, köyde başımızı ezen bir siyasî baskı aleti biliriz.

Bizim, bir kısmımız apartmanından kiracı çıkarmak, bir kısmımız ise, sayesinde barınılacak delikli bir çadır bulmak tasasındayız...

Eh, kabul buyurun ki, bu şartlar içinde, bizim başımızda, tıpkı batan bir gemiyi idare etmek vazifesine mintarafillah nasip olunmuş ilahi kimseler vardır. Ve onlar bize şöyle demektedirler:

« — Siz bu ekonomik, politik, zoopolitik, tozik, bozik, antilojik, komünist, sosyalist, mandagonist, ve lop lop lopik dünyanın içinden kendi başınıza çıkamazsınız... Bu ana baba gününde, maazallah, yanlış bir şey okursunuz, yanlış bir şey dinlersiniz, yanlış bir şey yer, yanlış bir şey giyer, yanlış bir şey söylersiniz... Ve binnetice, kafanız, kalbiniz, bozulur, üstünüz, başınız kirlenir, gönlünüz mideniz bulanır, bunun içindir ki, sırf sizin üstünüze, başınıza, gönlünüze, midenize bir şey olmasın, bir şey gelmesin diye, sizin namınıza yaradana sığınıp biz yiyoruz, biz içiyoruz, biz giyiyoruz, biz yaşıyoruz, biz söylüyoruz, biz yazıyoruz!»

Eh, artık feragatin, vatanperverliğin, kahramanlığın, fedakârlığın bu mertebesine hiç birinizin bir diyeceği yoktur sanırım. Yalnız, naçizane kanaatimce şefkatlı, hamiyetli ve vasi bir parti kartvizitiyle bu feragati, bu fedakârlığı gösterenlerin, ve bu vatanperverliği, bu kahramanlığı yapanların unuttukları, oldukça mühim bir tek şey var:

« — Halimiz!...»

(X) bu imzanın enfes hikâyesini, yakında bu gazete sütunlarında okuyacaksınız!

Haftanın yazısı

— Başı 2 nci sayfada —

nasıl geldiklerini sorduğum vatandaşlardan birisi, aldığım cevapların en güzelini şöyle vermiştir:

« — Bu istikbale bittabi mecburen geldik: Zira onun istikbaline gelmeseydik, kendi istikbalimiz tehlikedeydi.. Fakat yarın akşam, «Celâl Bayar» ı karşılamaya, kendiliğimizden gideceğiz. Zira biliyoruz ki, onun şahsında, dört gözle beklediğimiz halis Demokrasiyi istikbal edeceğiz.»

Kütleye mal olmuş bulunan bir masum ümide filen cevap vermenin büyük zorluğunu düşündükçe kendi hesabıma, Celâl Bayar'ın bu millete karşı yüklendiği tarihî mükellefiyetin heybetli sıkletini, sırtımda yaman bir ağırlık duymadan tasavvur edemedim.

Bir başka meslekdaşım, «Peker»in karşılanışı esnasındaki olayların kendi üzerinde bıraktığı intibaları belirtirken, şu satırları yazıyordu:

« — Bir aralık, Atatürkün Samsuna çıkarken söylediği: «Dağ başını duman almış» marşını biraz değiştirerek, hep bir ağızdan, şöyle okumaya başladık:

« Dağ başını telâş almış,
Gümüş para durmaz akar,
Vapur ufuktan şimdi doğar,
Sabredelim arkadaşlar...
Lay, lay, lay, lay, lay ,lay
Sesimizi, yer, gök, su dinlesin,
Sert yumruklarla herkes inlesin!..»

Meğer, bu satırları yazan meslekdaş, mürettep istikbal merasiminin o şarkılar kalabalığına, tesadüfen, ve ne yaptığının farkında olmadan karışmış! Zevkle okuduğum yazısında bu zuhulünü şu şirin cümlelerle açıklıyor:

« . . . Birisi elime bir elli kuruşluk sıkıştırıp gitti. Ertesi sabah, o istifadeli eğlencenin mahmurluğu içinde gazeteyi karıştırırken... Evet, ancak o zaman, işin farkına vardım: Meğer Başbakan Recep Peker İzmire gelmiş, ve biz o marşlarla o kalabalıkla onu karşılamışşız!...»

Sizi bilmem amma, gördüklerime, duyduklarıma, bilhassa bu okuduklarıma bakınca, ben, Recep Peker,in «istikbal» ini hiç de parlak göremedim!..

*

Bu ziyaretlere bir nebzecik de şakayı bir kenera bırakarak bakarsak, görürüz ki, «Cecep Peker»in «İzmir» e gelmekten niyeti, halk, «Demokrat parti»nin seçimlere girmemekle haksız davrandığını, «Celâl Bayar» ın «İzmir» e gelmekte niyeti ise, millete «Demokrat Parti» nin seçimlere girmemekle haklı davrandığını telkine çabalamaktır.

Bu çabalayış, ber mutad, uzun, karışık, hesaplı, kitaplı ve tumtraklı nutuklarla gösterildi...

« Celâl Bayar» ekseriyet indinde haklı görüldüğüne inandığı için daha az, «Recep Peker» ise, ekseriyet indinde haklı görülüşünün zorluğunu bildiği için daha çok konuştu.

Şayed aranızda, «Peker» in sözlerini zayıf bulanlar çoksa, onlardan Başbakanı mazur görmelerini rica ederim: Zira unutulmaması lâzımdır ki, «Recep Peker» in sözleri, bizzat kendisi değildir...

*

Hazır Başbakanın, «Demokrat Parti» , ve «seçim» babındaki sözleri gibi «zayif» olmıyan vücudundan lâf açılmışken, sözlerimizi, dikkate şayan bir müşahedemizin hikâyesiyle tamamlayalım:

Duyduğumuza ve inandığımıza göre, İzmirde «Recep Peker» i taşıyan hususî otomobilin içi, «Celâl Bayar» ı taşıyan «5» numaralı taksinin ise dışı harap olmuş: Zira birisini Başbaknımızın sıkleti, diğerini ise, halk çoğunluğunun hasreti o hale getirmiş!..

Bu olayın esbabı mucibesini izah edenler:

« — Bu arabalarm birisine, Recep Peker'in şahsında hükûmet, diğerine ise, Celâl Bayar'ın şahsında millet «ağır bastı» diyorlar...

Bence, bu iki arabanın akıbeti, «Bayar»ın, ve «Peker»in «İzmir»e yaptıkları seyahate konulacak teşhisin sembolüdür : Zira gördüğünüz gibi, birisinin halinden hükûmetin, diğerinin halinden ise milletin ağır bastığı anlaşılıyor!..

Naci Sadullah

ABONE ŞARTLARI

Seneliği : 500 Kuruş
Altı aylığı : 250 »
Üç aylığı : 250 »
İlân şartları idare ile kararlaştırılır.

DÜNYADAN HABERLER

AMERİKAN FAŞİSTLERİNİN REİSİ HAPSE MAHKUM OLDU

Evet, Birleşik Amerikada, şu dünya yüzünden Faşizmi kaldırmak için harbe giren Birleşik Amerikada, yüzde yüz Faşist bir cemiyet vardır. «Columbiams» adındaki bu cemiyetin gayesi, zincirli vatandaşlık haklarından mahrum etmektir..

Son gelen haberlere göre, «Clombians» ların reisi Homer Lomis, hapse mahkûm olmuştur.

Sakın bundan Birleşik Amerikada Faşizmle mücadele edildiği neticesini çıkarmayınız. Çünkü Homer Lomis sadece zina ederken suç üstünde yakalandığı için hapse atılmıştır.

AMERİKAN EMPERYALİZMİNİ AMERİKALILARIN AĞZINDAN DİNLEYİNİZ

Time mecmuasının Şanghay muhabiri William Gray, Japon istilâsın onbeşinci seneyi devriyesi münasebetiyle Şanghayda yapılan matem toplantılarının, Amerikan aleyhtarı bir tezahürat şekline döküldüğünü anlattıktan sonra diyor ki: « Bugün Çinlilerin indinde Amerikan emperyalizmi, Japon ve İngiliz emperyalizmlerinin yerini almıştır. Ve Amerikalıların « İyi niyet» lerine rağmen, 947 yılının küstahlık sembolü Amerikalılardır. Çinlilerin düşmanlık hisleri Amerikalılar için o derece sıkıcı ve bunaltıcı bir hal almıştır ki, bir Amerikan bahriyelisi: «Amerikadaki akalliyetlerin günün 24 saatinde neler hissettiklerini, ancak şimdi anlıyabiliyorum.» demek lüzumunu duymuştur.

Amerikan yardımının sırf insanlık düşünceleriyle yazan başmuharrirlerimizin kulakları çınlasın.

ALMANYADAKİ RUS KUVVETLERİ AZALTILIYOR

Almanyadaki Sovyet kuvvetleri bu ay içinde yüz bin kişiye indirilecektir. Buna mukabil, Politbüro mensuplarından Beriya'nın bizzat Berline giderek Sovyet bölgelerindeki sivil memurların takviyeişi ile meşgul olduğu bildirilmektedir.

Sovyetlerin Almanyadan kolayca çekilmiyeceği anlaşılıyor. Binaenaleyh Almanyanın 40 sene müddetle 4 büyükler tarafından kontrol edilmesi hakkındaki Amerikan teklifinin Moskova konferansında müsaid bir şekilde karşılanmaması için hiç bir sebep yoktur. Bilâkis...

GREVLER BİRLEŞİK AMERİKAYA 110.000,000 İŞ-GÜNÜNE MALOLDU

Birleşik Amerika Çalışma Bakanlığının neşrettiği son istatistiklere nazaran, 1946 senesindeki grevler 110 milyon iş-gününe malolmuştur. Yalnız son kömür işçileri grevi 1 milyon iş-günü tutmaktadır.

1945 de grevler, 38 milyon 25 bin iş-gününe baliğ olmuştu. Harpten evvel rekor 28 milyon 424 bin iş-günü ile 1937 senesine aid idi. Görülüyor ki Amerika da bu yönden de terakki var. Fakat bu terakki, bazı Amerika âşıklarının iddia ettikleri gibi, memleket halkının içtimaî huzur ve adaleti lehinde olmasa gerek.

KRAL, KRALİÇE VE PRENSESLERİN SEYAHATİ İNGİLİZ HALKI ARASINDA HOŞNUTSUZLUĞA YOL AÇMIŞTIR

Krallık ailesi efradının Cenup Afrikasına yaptıkları seyahat orta halli İngiliz halkı için ne kadar böbürlenme vesilesi olduysa, fakir halk tabakaları arasında da o derece hoşnutsuzluğa yol açmıştır.

El emeği azlığından şikâyet edildiği bir sırada krallık ailesine tahsis edilecek hususî tren, tayyare ve arabaların imali esasen bir infial uyandırmıştı. Bu kerre Prenses Elisabeth'in seyyahatte geçireceği gün adedi kadar beraberinde elbise götürmesi; ve henüz vesika usulü kaldırılmamışken, seyyahat çamaşırları ve beyaz takımları çin kilometrelerce ipekli ve keten kullanılmış olması, İngiliz işçi kadınlarını çileden çıkarmıştır.

LONDRA ÜNİVERSİTESİNDEN 3500 TALEBE KRALDAN CENUP AFRİKASINA GİTMEM5Sİ İÇİN RİCADA BULUNDU

Hatırlarsınız: Bundan bir müddet evvel, Birleşmiş milletlerde, Cenup Afrikasının Zencilere karşı takip ettiği siyaset tartışmalara yol açmıştı. Bu kere ayni mevzu Avam kamarasında da ele alınmış ve işçi mebuslardan bir grup Cenup Afrikasının bu siyasetini şiddetle tenkit etmiştir.

Londra Üniversitesinden 3500 kişilik bir talebe gurubu da Mareşal Smuts'ın Zencilere reva gördüğü muameleyi beyenmediklerini ifade etmişlerdir; ve bu vesile ile kralın Cenup Afrikasını ziyaret etmemesi için ricacı olmuşlardır.

İstanbul'a dönünce ilk işi gidip eski profesörü görmek oldu. Kendisine fakültede ilmî bir vazife verilip verilemiyeceğini öğrenmek istiyordu. Profesör çok memnun olacağını söyledi ve hemen o gün delikanlıyı yanına katıp Maarif nezaretine, Yüksek Tedrisat Umum Müdürüne götürdü. Umum müdür, önündeki bloknota Ertuğrul'un adını, nereden mezun olduğunu filan yazdı ve:

— Şunları hazırlayıp bana getirin, dedi. Lütfen kaydedin: pullu bir istida, vesikalık üç fotograf, noterden tasdikli diploma sureti, yine noterden tasdikli nüfus kâğıdı sureti.

Delikanlı, söylenenleri bir kâğıt parçasına not aldı, sonra Umum Müdüre teşekkür edip profesörle beraber çıktı.

İstenen şeyleri hazırlayıp iki gün sonra tekrar nezarete gitti. Umum Müdür nüfus kâğıdı suretini incelerken bir yere takıldı kaldı, herhalde okuyamamıştı; o nokta üzerine parmağını koyup sordu:

ç Annenizin ismi nedir?

ç Henriette.

Bu Türk ismi midir?

— Hayır, Fransız.

Umum Müdür « — Hmm!» dedi, sonra, Ertuğrul'un devlet memurluğuna tayin edilebilmesi için «usulen emniyete sormak gerektiğini» söyledi.

HİKÂYE

KULAK

YAZAN : Cevdet Kudret SOLOK

Ertuğrul hakkında emniyet müdürlüğüne yazılan kâğıt döndü dolaştı, kısm-ı siyasî birinci şubeye gitti.

Şube müdürü iş başında çok sert, çok asık suratlı bir adamdı. Daha doğrusu, eskiden, yani henüz küçük bir memurken öyle değildi de, şube müdürü olduktan sonra birdenbire değişmiş, en yakın masa arkadaşlarının bile tanıyamıyacağı biri haline gelmişti. «Söz geçirmek için asık suratlı olmak lâzım» diye düşünüyordu. Dairede memur odalarına girip çıktıkça: « — Her şeyden evvel disiplin isterim arkadaşlar!» derdi, hele kızıp da : « — Disiplin, arkadaşlar! Otorite, arkadaşlar!» diye bağırmıya başladığı zaman kapı önündeki hademelerin dizlerinin bağı çözülürdü. Âmir mevkiine geçince, o zamana kadar işidip de mânalarını kesin olarak bilemediği «disiplin» ve «otorite« kelimelerinin tariflerini dairenin Fransızca mütercimine bir sözlükten tercüme ettirip masasının üstündeki kalın camın altına koydu. Arasıra boş kaldıkça veya iş arasında gözüne iliştikçe onları tekrar tekrar okumaktan zevk alırdı.

Bu mühim mevkie oturunca, otoritesini daha iyi işletebilmek için, küçük memurluğu zamanında yüzgöz olduğu hademeleri birer birer işten çıkarmış, eski masa arkadaşlarını başka şubelere naklettirmiş, yeni gelen hademelerle yabancı memurları kasıp kavurmağa başlamıştı.

Şube Müdürü olduğu gün evinde aynalı dolabın karşısına geçip aynada, yüzünün alması gereken türlü mânalarını mesela kaşlarının çatılışını, ağzının açılışını, kapanışını, [illegible] daklarının bükülüşünü, hele gözlerinin ya haşin, [illegible] ya, alaycı, ya derin bakışlarını, ellerinin koll[illegible] lerini, koltuğa nasıl kurulacağını, masaya n[illegible] nı, nasıl oturup nasıl kalkacağını inceden [illegible] mişti. O günden sonra sokağa çıkarken gi[illegible] kapının yanındaki elbise çengeline asar[illegible] kaşlı bir maskeyi suratına geçirirdi. P[illegible]

ZİNCİRLİ HÜRRİYET

Sahibi ve yazı işlerini filen idare eden : Mehmet - Ali AYBAR
Posta kutusu : İzmir 40
Basıldığı yer : Doğanlar Basımevi — İzmir
Fiatı : 10 kuruştur

Herşeyden evvel ve her şeyin üstünde istiklâl

Mehmet-Ali AYBAR

Tarihimizin en kritik anlarından birini yaşıyoruz: İstiklâlimiz tehlikededir. Ve işin korkunç tarafı şudur ki, istiklâlimize kasdedenler bu sefer ordularla değilde, bir yardım teklifinin yaldızlı paravanası arakasına gizlenerek üzerimize yürüdükleri için, Türk milleti kuşkulanmıyor. Ve mahirane, mahir olduğu kadar hainane bir propaganda da bu kuşkusuzluğu arttırmağa, hattâ istiklâlimize kasdedenleri bir kurtarıcı gibi göstermeğe çalışıyor. Bu gibi hallerde hakikati gören namuslu her Türke mukaddes bir vazife düşer: Her ne pahasına olursa olsun hakikatleri haykırmak..

Bilmeliyiz ki, Amerikan yardımı söylendiği gibi bir altın halka değildir. O, bedelini er geç kanımızla ödeyeceğimiz bir esaret zinciridir. Amerika yüzelli milyon dolar mukabilinde biliyormısınız bizden ne istiyor? Üçüncü dünya harbinde Polonyanın bu harpdeki rolünü oynamamızı ve bunun için de şimdiden Amerikaya teslim olmamızı...

Hayret etmeyiniz! Evet, istediği budur. Zaten Amerikan çevreleri bunu gizlemiyorlar. Akıl hocaları ve yarı resmî sözcüleri sayılan Walter Lippman bundan yedi sekiz ay evvel şöyle yazıyordu: « On seneye kadar Sovyetlere karşı harbe gireceğiz. Bu harbin siklet merkezlerinden biri, belki en mühimi Yakın şark ve Boğazlar bölgesi olacaktır. Sovyetler, Boğazlar hakkındaki talepleri ile, en hassas noktalarının burası olduğunu açığa vurmuşlardır. Binaenaleyh yarınki harpte Amerikan kuvvetleri buradan hücuma geçmelidirler.» Ayni zat dün de şunları yazdı: «Amerikanın kendi kuvvetleriyle Sovyet Rusyayı çenber içine almağa kalkışması bir çılgınlıktır. Buna ne malî kudreti yeter, ne de halkı razı olur. Fakat ayni şeyi başka yoldan yapmak da pek âlâ mümkündür. Amerika dünyanın şu üç stratejik noktasını nüfuzu altında bulundurmakla iktifa etmelidir. Bu noktalar Almanya, Türkiye ve Japonyadır. Sovyetlere karşı girişilecek bir harpte bu noktalar sıçrama tahtası olacaktır.»

Haydi diyelim ki, şöhreti ne olursa olsun Lippman nihayet bir gazetecidir; ve sözleri Amerikayı ilzam etmez. Fakat ayni fikirleri resmî ağızlar da tekrarlıyacak olursa, öyle zannediyorum ki, Amerikan yardımının hakikî mânası hakkında artık tereddüd ve şüpheye yer olmaz.

Amerikan kongresindeki tartışmalar, hele dışişleri müstekarı Cleiton'un yardım vesilesiyle sarfettiği sözler, Walter Lippunan'mn kendi nam ve hesabına konuşmadığını gösteriyor. Bilmem dikkat ettiniz mi idi? Yapılan yardı- ... askerî maksadlara tahsis ... ilmesi halinde, bu- ... lmamasını isti- ... ları söylemiş- ... lerle yapıla- ... zim kendi ... dan zarurî olduğu cihetle iadeyi icabettirmez.»

Anlaşılıyor ki, Amerikan menfaatlerinin ileri karakolluğunu yapmak vazifesi bize düşüyor. Sovyetlerle çıkacak harpte, ilk ağızda biz harcanacağız, bizim topraklarımız çiğnenecek, bizim hanımız dökülecektir. Tıpkı bu harpteki Polonya gibi...

Diyeceksiniz ki, başka ne yapabiliriz? Sovyetler istiklâlimize göz dikmiştir: Şark vilâyetlerimizi istiyorlar; Boğazlarımızı istiyorlar. Muhtemel bir Sovyet teecavüzüne karşı Amerika ile işbirliği yapmamız zarurî değil midir?

Eğer Amerikan yardımı, peşinden malûm şartları sürüklememiş olsaydı, bu nokta münakaşa edilebilirdi. Fakat Amerika ile işbirliği, bugünkü şekli ile, asırlar boyunca zebunu olduğumuz, ve pençesinden kurtulmak için bir istiklâl savaşı yaptığımız kapitülâsyonlar belâsının bir başka yoldan, hem de katmerli bir şekilde geri gelmesi demektir. Şartları biliyorsunuz: Yardımın yerinde kullanılıp kullanılmadığını kontrol bahanesiyle, Amerika Cumhurbaşkanından başlıyarak, derece derece basın ve radyo mensuplarına varıncaya kadar bir takım yabancıların, iç ve dış işlerimiz üzerinde göz ve söz hakkına malik olmaları... Hukukudüvel kitaplarında bu duruma düşen zavallı milletlere hatır için «ayrı müstakil» ismi verilir. Amerikan yardımı bizi bu derekeye düşürecek mahiyette olduğuna göre yarın Sovyetlere karşı istiklâlimizi korumak için, şimdiden köle olmağı hiç bir Türk kabul edemez.

Peki o halde ne yapalım? Sovyetlere tek başımıza karşı koymağa kalkışmak, çok riskli bir siyaset olacağı için, Sovyetlere düşman diğer bir büyüğün himayesine sığınmaktan başka çare var mıdır?

Bu suallere verilecek cevap pek basit olduğu kadar, içinde bulunduğumuz realitelerin de bir icabıdır.. Cografî bakımdan muhatıralı, fakat müstesna bir vaziyetimiz vardır. Bir taraftan, asırlardır bize düşman bir siyaset takip etmiş ve asırlar boyunca kavgalaştığımız bir devlet, en yakın komşumuzdur. Ve bugün her zamankinden daha kavidir. Diğer taraftan iki büyük imparatorluğun, İngiliz ve Amerikan imparatorluklarının da komşusuyuz. Bu vaziyet bizler için bulunmaz bir talihtir. Osmanlı imparatorluğu çok zaman buna benzer vaziyetleri hüsnüistimal etmesini bilmiştir. Bizim bugün Osmanlı imparatorluğu hükûmetlerinden daha beceriksiz çıkmamız için bir sebep yoktur.

Bir kere şunu iyice bilmeliyiz ki, Sovyet Rusya haksız toprak ve üs taleplerini gerçekleştirecek durumda değildir. Asgarî daha beş sene Sovyetler bir dünya harbini göze alamazlar. Malî ve iktisadî kanunların az buçuk aşinaları bunun böyle olduğunda şüphe etmezler. Sovyetlerin bize saldırması ise, mutlaka üçüncü bir dünya harbine başlangıç olur. Fakat biran için farzedelim ki, Sovyetler bugün üçüncü bir dünya harbini göze alacak durumdadırlar; ve bize saldırıyorlar. Bu vaziyet karşısında Amerika ile İngiltere ne yapacaklardır?.. Derhal Türkiyenin yardımına koşacaklardır. Elâ gözlerimiz için değil bittabi; menfaatleri bunu icabedettirdiği için... Şu halde Sovyetlerin muhtemel bir tecavüzüne karşı tedbir almış olmak için, kendimizi şimdiden Amerikaya teslim etmemize hiç lüzum yoktur.

Bize tarihî ve cografî şartların, hattâ sadece aklıselimin emrettiği politika, iki taraflı bir dostulk politikasıdır. Sahte bir dostluk değil, hakikî ve samimî bir dostluk. Biz hem Amerikalıların ve İngilizlerin, hem de Sovyetlerin dostu olmağa mecburuz. Sovyetlerin hakikî menfaatleri, hattâ, dünyaya sulh getirmek istiyorlarsa, Amerikalıların ve İngilizlerin de menfaatleri bunu amirdir. Bu anlayış ve bu samimiyetle biz, bir taraftan Amerika ve İngiltere ile, Sovyetlere müteveccih olmıyan bir ittifak yaparken, bir taraftan da Amerika ve İngiltereye mükteveccih olmıyan bir Sovyet ittifakı akdedebiliriz. Bizim bugün yürüyeceğimiz yol işte bu yoldur. Tek tarafa bağlanmalar Türkye için hiç bir zaman hayırlı olmamıştır.. Hele bu tek taraflı bağlanış, Amerikan yardımı şeklinde olursa...

Bu, dünya hâkimiyeti dâvâsıdır

AMERİKA POLİTİKASINDA DÖNÜM NOKTASI

Mr. Truman'nın meşhur nutku Amerikanın dış siyasetinin dönüm noktasını teşkil eder.

Roosevelt harpten sonra bir tek dünya sistemi kurmak, dünya nizamını Birleşmiş Milletler teşkilâtının kontrolü altına koymak, imperiyalizme nihayet vermek ve dünyaya ebedî sulh getirmek emelinde idi.

Truman iktidara geldikten sonra bir müddet Rooseveltin dış siyasetini takibe çalıştı. Birleşmiş Milletler teşkilâtına ehemmiyet verdi. Sovyetlere karşı bir anlaşma siyaseti güttü. Fakat sonra tedricen Vandenberg ve Conally gibi nüfuzlu Cumhuriyetçilerin tesiri altına girdi. Bu zatlar Ruslara karşı şiddet gösterilmesi lüzumuna kani idiler. Eski hariciye nazırı Byrns'i evvelâ bu lüzuma kandırdılar. Byrns bu siyaseti Londra konferansında bir dereceye kadar tatbik etti. Bu arada Cumhuriyetçiler kongre seçimini kaazndılar ve her iki mecliste büyük bir ekseriyet temin ettiler. Bunun üzerine Amerikanın dış siyaseti yeni bir istikamet almağa başladı, bilhassa Ruslara karşı son derece şiddetli bir tavır takınıldı. Bu şiddet siyaseti Nevyorkta tesirini de gösterdi. Molotof Almanyanın peyki memleketlerle yapılacak sulh muahedelerinde birden bire mühim gerilemelere katlandı. Bu hâdise Cumhuriyetçilere daha ziyade cesaret verdi ve bu defa Moskova konferansına giden general Marshall bu sert siyasetin bir mümessili olarak oraya gönderildi.

Tam bu sırada İngiltere Yunanistan ve Türkiyeye karşı vaki olan taahhütlerini yerine getirecek vaziyette olmadığını bildirerek Amerikadan yardım istedi. Amerika bunu fırsat bildi ve bu yardımı derhal kabul etti. Yalnız bu yardımı kabul ederken dış siyasetinde mühim bir değişiklik yapmak ihtiyacını duydu.

Şimdiye kadar Sovyetlere karşı stratejik emniyet bölgelerini İngiltere ile Amerika kendi aralarında paylaşmışlardı Amerika Uzak şark ve Pasifik bölgelerinin emniyetinden mesul olacaktı, İngiltere de Avrupa, yakın şark ve orta şarkın emniyeti mesuliyetini üzerine almıştı. Şimdi İngiltere Yunanistan ve Türkiyeye karşı değil Amerikaya karşı olan taahhüdünü ifa edemiyecek hale gelince, Amerika dünyaya hâkim olmak fırsatını eline geçirmiş oldu ve derha lbu vaziyetten istifade ederek İngilterenin boşaltmağa mecbur olacağı yerlere yerleşmeğe teşebbüs etti.

İşte Trumanın ilân ettiği yeni Amerikan dış siyasetinin hakikî manası budur.

Amerikanın bu yeni siyaseti Rooseveltin kurmak istediği tek dünya siyasetinin terki, ve birbirine rakip iki büyük dünyanın karşı karşıya cephe alması demektir. Bu bakımdan bu siyaset bir sulh siyaseti değil, bir harp siyasetidir. Amerikada Cumhuriyetçiler ve bir takım muhafazakârlar Amerika ile Sovyetler arasında bir harbin er geç mukadder olduğuna inanmışlardır. Bunlar bugün Amerikayı her bakımdan kuvvteli, Rusyayı her bakımdan zayif gördükleri için bu harbin derhal yapılması fikrindedirler. Bu sebeple dünya bir üçüncü harbin tehdidi altına giriyor demektir.

İşte esef edilecek nokta bu üçüncü harpte Türkiyenin harp hattı üzerinde en ön safta bulunuşu, ve taraflardan biri tarafından ön müdafaa kalesi olarak kullanılmak istenmesidir. Yani böyle bir harpte Türkiyeyi bekliyen mukadderat Polonyanınkine benzemektedir. Böyle bir harpte, harbi kim kazanırsa kazansın, Türkiye kaybetmeğe mahkûmdur. Onun için Trumanın nutkundan çıkan mâna herkesten çok bizi düşündürse gerektir.

AMERİKA FIRSATI KAÇIRMIYOR

İngiltere Amerikaya müracaat ederek Yunanistan ve Türkiyeye karşı taahhütlerine devam edemiyeceğini, Amerikanın kendisine yadım etmesini istedi.

Amerika iki bakımdan bu müracaata karşı lâkayt kalamazdı. Bir defa biliyordu ki İngiliz askeri Yunanistandan çeklidiği gün orada iktidarda bulunan kukla hükûmet derhal düşecek ve sollar vaziyete hâkim olacaklardır. Bu da Yunanistanda Sovyet nüfuzunun artmasına sebep olacaktır. Halbuki Avrupa, Asya ve Afrikada Sovyetelrin bulundukları yerlerden bir adım ileri gitmemeleri Amerikanın en büyük hedeflerinden biridir. Sonra da Amerika orta şarkta iktisaden İngilterenin yerini almak arzusundadır. İngilterenin bu teklifi onun için kaçırılmaması lâzım gelen bir fırsattır.

HÜRRİYETİN ZİNCİRLERİ

Dostoyevski, kürek mahkûmluğunu bitirince, zincirlerinin çözülüşünü, «Ölü Bir Evden Hâtıralar» adlı kitabında şöyle anlatır:

« Örse yaklaştım, Demirciler, yüzümü ters tarafa çevirdiler. ayağımı arkadan kaldırarak örs üzerine koydular

« Sürat ve dikkatle çalışıyorlardı. Ustabaşı :

« Perçini, önce perçini döndür! Tut şöyle, hah! Şımdi vur çekıci ! diye emir verdi.

« Zincirlerim düştü. Kaldırdım. Elime alıp son bir defa bakmak istedim. Daha biraz önce bunların ayaklarımda olduğuna hayret ediyordum adeta. »

Yukardaki satırları okuduğum zaman, bugün bütün insanlık hurriyetlerimizi kıskıvrak bağlıyan zincirleri düşündüm. Bir gün olup da bunları koparabilecek miyiz acaba ? Bu ağır zircirleri elimize alıp da, «bunları şimdiye kadar nasıl taşımışız ?» diye hayretle bakacağımız o mesut gün bakalım ne zaman gelecek? .

B E Ş E R

YENİ BİR SEVRE DOĞRU

Amerikan yardımının şartlarını nihayet öğrebildik :

1 — Yardımın lâyıkiyle tatbikini temin etmek üzere Amerikan mümessillerine serbestçe mürakabeye müsaade etmek. (Demek ki, Amerika, alacağımız para ve malzemeyi yerine sarfedeceğimize inanmıyor, bunu bizzat kontrol etmek istiyor.)

2 — Yardımlardan istifade edilip edilmediğini görmek ve gördüklerini Amerikan halkına serbestçe anlatabilmek için Amerikan basın ve radyo temsilcilerine yardım etmek. (Demek ki yabancı basın ve radyo mensupları memleketin gerçek durumunun kendilerinden gizlendiğini biliyormuş.)

3 — Cumhurbaşkanının müsaadesi olmadıkça alınan malzemeyi harice nakletmemek. (Demek ki Amerikan Cumhurbaşkanı alacağımız malzemeyi harice nakletmemizden şüphe ediyor, bu hususa yalnız kendisinin müsaade edebileceğini söylüyör.)

4 — Aldıkları eşya, hizmet ve malûmatı emniyet altında bulundurduklarına dair taahhütlerde bulunmak. (Demek ki, Amerika, alacağımız eşyayı emniyet altında bulundurabileceğimize, edindiğimiz malûmatı başkalarına kaptırmıyacağımıza pek güvenmiyor, bu iş için ayrıca taahhütte bulunmamızı istiyor.)

5 — Bu memleketler, program gereğince, yapılan masrafları gösterir bir raporu her üç ayda bir hazırlıyacaklardır . (Demek ki Türk Maliyesi, sarfıyatı hakkında, her üç ayda bir Amerikaya rapor vermeğe mecbur olacak.)

Bu hadisenin üstünü süslü bir örtü gibi kapatan diplomasi edebiyatı bir yana bırakılırsa, işin iç yüzü açıkça şöyle ifade edilebilir :

Türkiye devletini, Amerikanın göndereceği sivil ve askeri personeller kontrol edecek. ve Amerika, Türkiyenin idaresini kendi istediği şekilde düzenliyecektir.

Hiç bir müstakil devlet, bu şartlar altında ne borç, ne de hediye şeklinde bir yardım kabul etmemiştir. Yalnız Osmanlı İmparatorluğu, Birinci Cihan Harbi sonunda. Sevr anlaşmasiyle, Türkiyenin yabancılar tarafından idaresini ve Türk Maliyesinin, İtilâf Devletlerinin tayin edeceği bir komisyon tarafından kontrolunu, harb içinde kaldırılan kapitülâsyon ve imtiyazların iadesini kabul etmiştir.

Nereye gidiyoruz ? Cumhuriyetin yirmi beşinci yıldönümünde ikinci bir Sevr antlaşması mı mizalıyacağız?...